

Vergaderjaar 2016–2017

31 016

Ziekenhuiszorg

Nr. 97

BRIEF VAN DE MINISTER VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 14 december 2016

Tijdens het Algemeen Overleg IGZ van 7 april 2016 (Kamerstuk 33 149, nr. 44) heeft uw Kamer gesproken over de «zwarte doos» in de operatiekamer. Het is een verzamelbegrip voor vormen van dataverzameling en -analyse in de operatiekamer (OK), naar analogie van de zogenaamde black box die in de luchtvaart gemeengoed is. Ik heb u toegezegd om u dit jaar een stand van zaken brief te sturen over lopende initiatieven in ziekenhuizen, in vervolg op mijn brief van 17 december 2015.

Stand van zaken

Op 1 december 2016 vond een bijeenkomst met enkele ziekenhuizen over dit onderwerp plaats op initiatief van VWS. De bijeenkomst had als doel om een beeld te krijgen van initiatieven, van de ervaringen die tot nu toe zijn opgedaan en van kansen en belemmeringen in de dagelijkse praktijk. Er blijken grofweg twee typen van dataverzameling en -analyse in gebruik te zijn om de kwaliteit, veiligheid en efficiency van het operatief proces te verbeteren.

De eerste groep betreft slimme softwareprogramma's die basale data verzamelen en soms real-time teruggeven aan het OK-team. Het gaat bijvoorbeeld om vitale patiëntgegevens, zoals bloeddruk, medicatie, en temperatuur, om gegevens van de OK zoals luchtvochtigheid, druk, temperatuur en de medische apparatuur, alsmede om navigatiesystemen die een efficiënte procesgang in de OK kunnen helpen bevorderen. Ik verwacht dat alle ziekenhuizen dergelijke systemen gebruiken en zullen ontwikkelen, zodat ICT – waar nuttig en mogelijk – kan worden benut voor verbetering van zorg. Ik heb overigens geen signalen ontvangen dat zich knelpunten voordoen ten aanzien van deze vorm van dataverzameling en -analyse.

Bij de tweede groep draait het om het maken van beeld- en geluidopnamen van het OK-team. Er zijn, voor zover mij bekend, op dit moment

een paar ziekenhuizen in ons land dat daarmee experimenteert. Deze ziekenhuizen hanteren overigens niet het verzamelbegrip «zwarte doos» maar spreken van de Medical Data Recorder. Naast onderlinge verschillen in opzet en uitvoering is het belangrijkste doel dat het OK-team kan leren van uitgevoerde operaties met als oogmerk de verbetering van kwaliteit, veiligheid, werkprocessen en onderlinge samenwerking. Uit de bijeenkomst bleek dat de ziekenhuizen die ermee bezig zijn het borgen van de privacy van de betrokken zorgverleners als belangrijkste belemmering ervaren bij de ontwikkeling en de toepassing van de Medical Data Recorder. De experimenten roepen bij de professionals die op de OK werken discussie op. Zij maken zich zorgen dat de veiligheid van het leren niet is gegarandeerd wanneer verzamelde gegevens in bepaalde situaties voor andere doelen gebruikt kunnen worden dan waarvoor ze zijn verzameld. Medewerkers willen de garantie dat de beeld- en geluidopnamen uitsluitend gebruikt zullen worden als training- en leerinstrument en dat deze niet met derden gedeeld worden of worden gebruikt om fouten te bestraffen. Daarvan kan immers sprake zijn als personen en instanties binnen en buiten het ziekenhuis de gegevens achteraf zouden kunnen opvragen met onvoorziene juridische en arbeidsrechtelijke gevolgen. Onzekerheid over de juridische bescherming van deze gegevens maakt dat mensen terughoudend zijn of in sommige gevallen weigeren om toestemming te geven voor het verzamelen van beeld- en geluidmateriaal op de OK. Over het maken van beeldopnamen van de uitvoering van de ingreep zelf bestaat overigens geen discussie.

Reactie en vervolg

Dataverzameling en -analyse kan helpen bij kwaliteitsverbetering van het operatieve proces. Ziekenhuizen en medische professionals zijn zelf verantwoordelijk voor veilige zorg en daarbij past ook dat zij innovatie toepassen. Innovaties die kansrijk zijn verdienen het ook om breed toegepast te worden. De deelnemende ziekenhuizen hebben nadrukkelijk aangegeven hierin ook een rol voor zichzelf te zien. Ik zie het als mijn taak om te bevorderen dat partijen in het zorgstelsel hun rol kunnen spelen door het creëren van de juiste randvoorwaarden en het wegnemen van belemmeringen.

Iedereen is het erover eens dat je geen goede en betere zorg kunt leveren als je niet kunt leren van je werkwijze, van fouten en van bijna-fouten. Maar leren is alleen mogelijk in een veilige setting die met waarborgen is omgeven.

Ik zal daarom de vraag naar bescherming van beeld- en geluidopnames in de OK nader onderzoeken, zoals de ziekenhuizen die experimenteren met een Medical Data Recorder mij hebben verzocht. Dit betreft zowel de juridische vraag naar de mogelijkheden, als de vraag naar de wenselijkheid om – in navolging van systemen voor veilig melden – ook deze gegevens af te schermen. Ik zal hier samen met partijen en de IGZ naar kijken. Voor de zomer van 2017 organiseert VWS een vervolgbijeenkomst.

De Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
E.I. Schippers